

El teatre còmic

El criat de dos amos

Carlo Goldoni

Traducció i introducció / Antoni Torreño

Propostes de treball
elaborades per
Antoni Torreño i Dafni Valor

TEATRE

---

bromera

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Antoni Torreño / Dafni Valor, 2004

A. FES D'INVESTIGADOR

1. Goldoni va nèixer a Venècia. Avui el Veneto i Venècia són, respectivament, una regió i una ciutat de la República Italiana. Informa-te'n i comenta la situació política de Venècia en temps de l'autor.
2. L'autor va morir a París en plena Revolució Francesa. Explica en què va consistir aquesta revolució i quina importància posterior va tenir a Europa.
3. Dibuixa la piràmide estamental de la societat d'abans de la Revolució Francesa i després situa-hi els personatges de les dues obres de Goldoni.
4. Després de llegir la Introducció, busca informació sobre les persones que criticaren l'obra i els propòsits de Goldoni, i redacta un informe on relaciones les seues opinions. (Pistes per a Internet: el nom del comte de Gozzi és Antonio. *Abat* en italià s'escriu *abate*. Diderot és un filòsof.)
5. El comte Gozzi criticà Carlo Goldoni per les seues idees il·lustrades. Informa't del moviment de la Il·lustració. Demuestra si podem aplicar a l'Horaci d'*El teatre còmic* el qualificatiu «il·lustrat».
6. La *Commedia dell'Arte* es coneix també com a *comèdia improvisada*, *comèdia d'argument*, *comèdia popular*, *comèdia de màscares*, *comèdia bufonesca*, *comèdia veneciana* o *comèdia italiana*. Determina per què tenia també tots aquests noms ajudant-te de les reflexions que hi ha en la Introducció.

7. Busca informació d'alguna de les setze comèdies noves que Goldoni va escriure en un any (*El teatre còmic*, ACTE I, ESCENA II) i explica quina és la trama, quins són els temes i com són els personatges principals.
8. Rellegeix *El teatre còmic* ACTE II, ESCENA III, i aclareix per escrit en què consisteix la regla de les tres unitats (unitat d'acció, de temps i d'espai) en el teatre i què en pensa Goldoni.
9. En *El teatre còmic* (ACTE II, ESCENA III), Goldoni critica el teatre barroc espanyol de capa i espasa. Informa't de com era aquell teatre i d'alguns escriptors que el conrearen. Fes-ne un informe breu.
10. En *El teatre còmic* (ACTE III, ESCENA III), Elionor recita una versió burlesca del mite de Dido. Busca en què consisteix aquest mite clàssic i digues quin és, en aquesta versió, l'intent paròdic.
11. Busca informació sobre el contacte de llengües a Itàlia i fes un resum de quin és el mapa dialectal de la península Itàlica. Situa-hi, tot afegint alguna informació, el venecià de Pantalon, el bergamasc d'Arlequí i el toscà dels altres personatges. (Pistes per a Internet: llengua italiana en italià és *lingua italiana* i dialectes italians, *dialetti italiani*.)
12. Quina és la situació sociolingüística i la legislació sobre els dialectes i les llengües a l'Estat italià actual? Compara-la amb la nostra. Quines diferències hi ha?
13. Rellegeix l'escena en què Arlequí i Briguel·la discuteixen com parar taula (*El criat de dos amos* ACTE II, ESCENA IV) o també quan tracten de conquerir Colombina els dos alhora (*El teatre còmic* ACTE II, ESCENA VIII). Analitza els distints tractaments (*vós*,

vosté, tu) que hi ha entre els personatges i digues per què els utilitzen. Pots ajudar-te, per a les reflexions, de l'apartat 5 de la Introducció.

14. Busca i explica amb les teues paraules les intervencions de Beatriu o Esmaragdina en *El criat de dos amos*, en les quals denuncien la seua societat masclista.
15. En la mateixa obra, busca i esmenta per escrit exemples d'actuacions dels personatges nobles que avui serien considerades delictes per les nostres lleis.
16. Troba i comenta algunes mostres de rebel·lió dels personatges Arlequí o Esmaragdina, davant de la seua situació de classe sense drets.
17. Arlequí arriba de Bèrgam. Florind i Beatriu, de Torí. Es troben tots a Venècia. Dibuixa un mapa del nord d'Itàlia i marca-hi el recorregut que han fet els personatges per a arribar-hi.
18. Busca a Internet un plànol de la ciutat de Venècia (*Venezia* en italià) i reproduueix-lo. Comenta què sorprén més del traçat urbà d'aquesta ciutat.
19. Busca, en *El criat de dos amos*, i exposa alguna al·lusió clara al mode de vida de Venècia, el lloc on se situen els fets.
20. Fes una llista dels espais diferents que hi ha en les escenes d'*El criat de dos amos* i classifica'ls en interns o externs, oberts o tancats, reals o simbòlics... A continuació dibuixa alguns croquis o fes maquetes en què proposes una escenografia per a l'obra.
21. Busca a Internet imatges dels personatges arquetípics de la Comèdia de l'Art i reconeix les seues característiques comparant els dibuixos amb la descripció que se'n fa en la Introducció (apartat 2). Et facilitem alguns termes en

italià, que et poden ser útils: *Comèdia de l'Art, maschera, Brighella, Arlecchino, Colombina, Pantalone dei Bisognosi, Il Dottore Lombardi, carnevale di Venezia...*

22. Rellegeix l'Escena 10 de l'Acte tercer d'*El teatre còmic*. Com era i com es comportava el públic en les representacions del temps de Goldoni? Creus que ha canviat l'actitud del públic actual?
23. Ara debateu sobre el públic escolar, que no és habitual al teatre però que hi assisteix sovint com una activitat extraescolar:
  - a) Amb qui té més punts de contacte el seu comportament, amb el d'aquell públic tan primitiu o amb el dels espectadors actuals?
  - b) Elaboreu en grups una normativa amb consells i reflexions per als estudiants, amb l'objecte d'aconseguir una actitud respectuosa al teatre, la qual faça fruit de la representació tant els actors com el públic.
24. Mira els actors o les actrius que han guanyat els últims Oscar al millor paper secundari. N'has vist alguna de les pel·lícules? Si és així, justifica les paraules d'Horaci en *El teatre còmic* en què parla de la importància dels papers secundaris, tot posant com a exemple l'actuació d'aquell actor o actriu en aquella pel·lícula.
25. Coneixes algun actor o alguna actriu de cinema que –com a la Comèdia de l'Art– siga conegut sobretot per un personatge que va fer durant la seua carrera? Si en trobes algun, explica com és aquest personatge i quines són les seues millors pel·lícules.

B. FES D'ESCRIPTOR

1. En *El teatre còmic* (ACTE I, ESCENA X) es pot llegir:

EUGENI. I no es podrien eliminar les màscares a les nostres comèdies de caràcter?

HORACI. La desgràcia cauria sobre nosaltres si introduíssem una novetat tan gran.

Llavors Horaci explica per què els italians no estan preparats per a aquesta novetat. Aquell era el temps de Goldoni. Ara tornem al nostre. Fes un text paral·lel i substitueix-hi «les màscares» per algun aspecte de les pel·lícules, programes televisius... que consideres abusiu. Per exemple: «I no es podrien eliminar eixos diàlegs absurds dels fulletons de la vesprada?». Aleshores hauries d'explicar per què sí o per què no es poden eliminar.

2. Fes un resum de la farsa que la companyia de teatre d'Horaci està assajant per a estrenar-la a la nit. Comença així:

«Pantaló i el Doctor concerten el casament de Rosaura, la filla d'aquest. Serà part de la família de Pantaló. Pantaló, tot alegre i encés d'amor, se'n va a casa i conta al seu fill Florind que es casarà amb Rosaura. Aquest es queda gelat, perquè Rosaura i ell estan enamorats. El jove corre a casa de Rosaura i...»

Continua el text tu.

3. En *El teatre còmic* (ACTE I, ESCENA V) hi ha una discussió sobre la relació entre homes i dones, i els defectes dels uns i dels altres. Aquesta polèmica s'ha mantingut al llarg de la història de la literatura, entre seriosa i sorneguera. Rellegeix aquest fragment i actualitza l'escena. Escribeu un diàleg entre un xic i una xica en què el xic cri-

tique aspectes de les xiques actuals, i la xica, al seu torn, coses reprovables dels xics.

4. Un esquema típic del triangle amorós és « $A \rightarrow B$; $B \rightarrow C$; $C \rightarrow A$ ». (Les fletxes indiquen la direcció de la passió.) O també: $A \leftrightarrow B$ però $C \rightarrow A$, i té el poder de quedar-se-la a pesar de l'amor entre A i B.
  - a) Enuncia l'esquema passional de la farsa que es representa en *El teatre còmic* i el d'*El criat de dos amos*.
  - b) Inventa altres esquemes passionals que podrien fer d'esquelet argumental d'una comèdia. Les lletres, les heu de substituir per noms de personatges.
5. Redacteu un canemàs argumental amb un dels esquemes que heu ideat.
6. Imagina que en l'actualitat reviscolara la Comèdia de l'Art i s'hagueren de reinventar personatges còmics que foren arquetipus socials. Descriu-ne el físic, la parla, la indumentària i els moviments. Pots ajudar-te de la mateixa tècnica amb què en l'apartat 2 de la «Introducció» es descriuen els personatges tradicionals de la Comèdia de l'Art.
7. En l'apartat 5 de la Introducció s'explica que en aquestes obres s'ha substituït la variació dialectal de l'original per una variació de registres. Tracta de salvar la primera idea: agafa un fragment d'*El criat de dos amos* en què apareguen Arlequí, Pantaló o Briguel·la i fes-los parlar en un dialecte català que conegues, que siga diferent del teu. Pots imitar la parla dels del poble del costat, dels d'una comarca diferent o de persones que siguen encara de més lluny (Catalunya, Andorra, Balears...).
8. Inventa una declaració d'amor per a la teua persona estimada utilitzant diversos estils o registres: un de molt artificios, un de molt vulgar i un altre de realista.

- a) Quin creus que li agradaria a Goldoni?
  - b) A partir d'aquest treball, reflexioneu en grup: a vosaltres, quin us agrada i per què?
  - c) Què pensaria Goldoni de vosaltres a partir de la vostra elecció? (Pista: per respondre mireu el que escriu ell pel que fa a *El teatre còmic* o en el pròleg d'*El criat de dos amos*. També poden orientar-vos els apartats 1 i 2 de la Introducció.
9. Busca, en *El teatre còmic*, escenes consecutives de transició que podrien ajuntar-se en una sola perquè no passa res significatiu entre l'una i l'altra. Ara ajunta-les: fes els canvis d'acotacions i explicacions dramaturgiques (didascàlia escènica) que necessites perquè l'obra no perdi significació.

C. FES D'ACTOR

1. En *El teatre còmic* (ACTE 3, ESCENA II) Horaci admet que els monòlegs es poden emprar en algunes ocasions, però adverteix que l'ús que se'n fa ha de ser moderat perquè molt sovint l'efecte d'un monòleg és antinatural. De fet, la gent normalment no va parlant sola més que en ocasions comptades.
  - a) Quines són les situacions excepcionals en què trobaríem algú parlant sol? Feu-ne una llista en grups.
  - b) Trieu cadascú una d'aquestes situacions i prepareu en deu minuts un monòleg que haureu de representar.
2. A *El teatre còmic* (ACTE III, ESCENA III) Horaci dóna uns consells de recitació.
  - a) Rellegeix-los i recita un poema que conegues fent tot el que ell no vol que faces.

- b) Ara recita'l tractant de posar en pràctica els seus consells.
- c) Valora en quin dels dos casos ha eixit millor la teua recitació. Per què?
3. Estàs assegut. Truquen a la porta. Tu demanes qui és i, com que no contesten, t'alces a obrir. Trobes que no hi ha ningú. Tanques i tornes a seure. Representa aquesta escena com si fores cadascun dels personatges d'*El criat de dos amos*.
4. Representa alguns dels *lazzi* (gags) típics de la Comèdia de l'Art que tens a continuació. Aquests gags o acudits còmics eren al repertori dels actors i els utilitzaven per a fer riure improvisadament quan els actors creien que el públic s'avorria un poc, per exemple.
- a) Plorar i riure. Un pare i un fill. Un dels dos plora perquè l'altre se n'ha d'anar lluny i al mateix temps riu perquè així té el camp lliure per a estar amb l'enamorada.
- b) Calla i parla. L'amo parla i el criat l'interromp constantment. L'amo el fa callar amb amenaces. Després li pregunta alguna cosa però el criat no parla.
- c) Els fruits de l'amor. Un enamorat pensa que està amb l'enamorada. Però és un altre xic disfressat o canviat, que fingeix la seua veu. L'enamorat diu: «Dóna'm els fruits de l'amor». L'altre li pega una bastonada. «Però eixos no són els fruits de l'amor, sinó els besets.» L'altre continua pegant-li mentre dura l'equívoc.
- d) Tocar la porta. L'amo diu al criat que toque la porta. Aquell la toca, l'acaricia. «Més alt!», i ho fa més amunt. «Crida!» i pega un crit. I així va entenent coses diferents per a l'exasperació de l'amo.
- e) El nom del meu amor. Un *zanne* pregunta a un altre qui és la seua enamorada. Aquell li diu que comença

per A, per exemple. L'altre intenta esbrinar-ho i diu noms però no l'encerta. Quan es rendeix, el primer diu «Roseta». «Però Roseta no comença per A!» «I a tu què t'importa, si jo vull que comence per A?»

5. Inventeu en grups un altre *lazzo* o gag còmic de Comèdia de l'Art ajudant-vos d'aquests models. Després, mostreu l'acudit a la classe.
6. La interiorització del personatge és prèvia a la interpretació o a la improvisació. Rellegeix la interiorització que fa Ferruccio Soleri per a representar Arlequí en *El criat de dos amos* (apartat 4 de la «Introducció»). Ara tu. Tria algun personatge de les dues obres del volum i explica com li donaries vida i raons si l'hagueres de representar.
7. Posa en pràctica aquestes reflexions amb alguna escena de l'obra.
8. Intenteu representar una de les escenes d'*El criat de dos amos* amb algú que faça d'apuntador.
  - a) Quines dificultats hi trobeu l'apuntador i els actors?
  - b) Ara llegiu les queixes que s'adrecen l'un i els altres en *El teatre còmic* (II, 4-6-7) i compareu-les amb la vostra experiència.
9. Confeccioneu les màscares de Pantaló, Arlequí i Briguela amb alguna tècnica que us permeta després actuar amb aquestes. Intenteu moure-us per l'escenari fent expressiva la màscara. Recordeu que, com que no teniu expressivitat a la cara, és el cos el que s'ha d'expressar. I teniu present que cada personatge s'expressa d'una manera.

PROPOSTES D'ACTIVITATS
PER AL MUNTATGE TEATRAL
D'‘EL CRIAT DE DOS AMOS’

de Dafni Valor Visvikis

A continuació presentem un munt d'activitats que serviran per a preparar un possible muntatge de la comèdia *El criat de dos amos*, i per a interioritzar-ne les escenes. Moltes d'aquestes activitats s'acosten al text d'una manera lúdica. Estan concebudes a partir de la idea que el teatre és un joc; que aprendre el treball actoral és aprendre les regles del joc dramàtic; i que –igual que passa amb tots els jocs– per a divertir-se fent teatre cal seguir unes regles i posar-hi moltes dosis d'entusiasme i esforç personal. Si voleu aclariments o informació suplementària sobre qualsevol d'aquestes activitats o sobre el treball dels actors, no dubteu a posar-vos en contacte amb Dafni Valor, la persona que ha ideat les activitats que segueixen, a l'adreça electrònica taeinforma@yahoo.es; o a la pàgina d'Internet: <http://www.tallerarteses escenicas.com>.

A. SOBRE EL CONTEXT HISTÒRIC I L'AUTOR

1. A partir de les dades que pugueu recollir sobre el context històric de l'obra de Goldoni, feu improvisacions sobre temes d'aleshores que us resulten interessants: la societat, la família, l'amor, la vida en el camp, la vida en la ciutat, el teatre, etc.
2. Esbrineu la biografia de Goldoni. Després, dividiu-la en parts i, per grups, interpreteu una part de la seua vida.
3. Busqueu l'argument d'altres obres de Goldoni i escenifiqueu-los.

B. SOBRE L'ARGUMENT

1. Entre tots heu de contar què passa en l'obra com si contàreu un conte per a xiquets. Així en resumireu les parts més importants i hi veureu clara l'acció principal.
2. Dividiu-vos en tres grups. Després, repartiu-vos els actes de l'obra i feu una improvisació de cada acte, però amb la vostra manera de parlar.
3. Per grups, escolliu fets de l'obra en què es conten coses que han passat però que no heu vist, com per exemple la mort del germà de Beatriu, el viatge, quan es conegueren els enamorats, els negocis de Pantaló... Després escenifiqueu algun d'aquests fets.

C. SOBRE ELS PERSONATGES DE LA COMÈDIA DE L'ART

Fóra bo que tots els actors/alumnes passaren per tots els personatges i feren tots els exercicis d'aquest apartat abans de triar-ne el repartiment.

C.1. Trets diferencials d'Arlequí

–És un simple criat: personatge poc recomanable que fica cullerada en tot, un lladre, estúpid, ignorant, xafarder i fantasiós, però té enginy i gràcia. Sempre està enamorat i sol clavar-se en molts embolics.

–Per a treballar-lo a l'escenari és molt important l'expressió corporal. Els seus moviments estan inspirats en els felins: graciosos, elàstics, àgils. Cal que sembla molt alt o molt baix, ha de fer cabrioles i acrobàcies. Els bots, volantins i cabrioles el duen d'un costat a l'altre de l'escenari. Canvia el seu estat d'ànim d'un extrem a l'altre en poc de temps. Quan es posa sentimental pot fer esclatar les llàgrimes del públic, però finalment, sempre es riu de si mateix. No pensa mai en les conseqüències dels seus actes. Parla de manera molt ràpida, cascada i estrident. A vegades diu paraules sense sentit.

C.2. Exercicis per a Arlequí

1. Expressió corporal i sensibilització

El gat, 1a part. Els moviments d'Arlequí recorden els d'un gat. La primera part de l'exercici és individual.

Distribuiu-vos per l'espai de tal manera que ningú no us moleste. Relaxeu-vos una miqueta i comenceu a pensar en un gat, en els seus moviments, en la seua figura i, en definitiva, en tots els detalls que recordem de l'animal. Com camina? Com són els seus moviments? Com menja? Com dorm? Com es neteja? Com demana menjar? Com reacciona davant els altres animals...? Després d'una estona heu de començar a convertir-vos en el gat que us heu afigurat. Proveu formes de desplaçament, comenceu a emetre sons característics i, a poc a poc, tindreu llibertat per a experimentar amb el vostre cos i la vostra veu.

El gat, 2a part. Ara que ja us heu convertit en un gat, passeu a comunicar-vos i a interactuar amb la resta de gats del grup. Com es relacionen? Com es comuniquen? Qui té el poder? Com es barallen?... Durant aquesta part és molt important escoltar els companys, si no, teniu el perill que l'exercici es convertisca en un caos.

El gat, 3a part. Inspirats en els moviments d'aquest animal, prepareu en grups una dansa lliure en la qual pugueu veure moviments felins, bots, rebolcades, etc.

2. Treball de veu

Juguem a fer veuetes. Imagineu que els gats parlen. Com ho farien? Cadascú busca una veu que ens el recorde.

Som xafarders. Tot el grup ha de parlar d'una altra gent del grup però d'una manera molt xafardera. És important pensar en les entonacions típiques, la manera de dir les coses, la veu... Fixeu-vos que generalment quan parlem d'aquests temes utilitzem una veu molt aguda, pareguda a la que ha de fer el nostre personatge.

3. Improvisació

El gat, 4a part. Ja heu treballat les característiques dels gats, però ara aplicareu aquestes característiques a una persona. Si el gat és curiós, interpreteu una persona curiosa... Els gats són presumits, àgils... doncs ja teniu unes altres característiques per al vostre personatge. Prepareu-vos el personatge. Després, col·loqueu-vos per parelles i feu una improvisació.

El diari. Agafeu un diari del dia i trieu una notícia dramàtica. Primer, llegiu-la a la resta del grup en clau dramàtica. Després, l'heu de contar als companys però en clau còmica, fent una bufonada. En el procés podeu canviar coses del text, afegir-hi detalls, exagerar situacions, etc.

Els xafarders. En les característiques del personatge heu vist que la seua curiositat el fa clavar-se en embolics. Ara, per parelles, prepareu una improvisació en la qual els personatges siguen molt xafarders. Després, la mostreu en públic. Tots coneixeu algú que té aquestes característiques: una veïna, un amic, un familiar... És molt convenient que us recreu en aquestes persones conegudes per a treballar el personatge.

C.3. Trets diferencials de Briguel·la

És hostaler: més culte que Arlequí i per això no pot fer tantes estupideses. Intenta dominar els que són més ignorants que ell, però s'acovardeix davant els forts. Li agrada ficar-se en la vida dels altres, i embolica les coses fins al punt de trencar matrimonis. Briguel·la és caracteritzat amb dos animals entre els quals bascula la seua personalitat: és meitat gos i meitat gat.

C.4. Exercicis per a Briguel·la

1. Expressió corporal i sensibilització

El gos. Com que ja heu treballat abans el gat, ara feu el mateix exercici però amb les característiques d'un gos. Heu de tenir en compte, abans de començar l'exercici, quina raça de gos sou. No té les mateixes característiques un Chihuahua, un dòberman o un caniche.

2. Treball de veu

Una de gossos. Per parelles trieu una raça de gos diferent i establiu una conversa. Només heu de lladrar sobre el tema que heu triat.

3. Improvisació

Amb els altres personatges. Improviseu situacions en què Briguel·la es troba d'un en un la resta de personatges de l'argument. Ha de tenir un comportament diferent amb cada un d'ells.

4. Interpretació

Dr Jeckill i Mr Hyde. Prepareu un personatge que tinga dues cares. Una de dolça i una altra d'amarga, que siga llest i babau, fred i càlid... i que passe contínuament d'una cara a l'altra segons convinga. Podeu utilitzar les característiques animals. Després mostreu-ho als companys.

C.5. Trets diferencials de Pantaló

És el vell de la Comèdia de l'Art: un mercader ric, molt avar i desconfiat. La seua obsessió és enriquir-se, fins al punt

d'arribar a vendre la seua filla, si això li proporciona un bon negoci. Té dona, una filla i molts criats. Sempre s'enamora d'alguna joveneta. Els animals que se li assemblarien serien la gallina, el gall i el titot.

C.6. Activitats per a Pantaló

1. Expressió corporal

Maneres de caminar. Com caminaria una persona major i avara? Generalment tots ens imaginem un home encorbat, cautelós i desconfiat. Busqueu individualment tres maneres de caminar diferents que després mostrareu a la resta del grup.

El gall 1. Com ja heu fet abans amb el gat, feu ara el mateix amb un gall o un titot. Com es mou, com camina, com actua...

2. Treball de veu

El gall 2. Col·loqueu-vos per parelles i tingueu una conversa imitant el so característic d'aquest animal.

Els ancians. Cada persona es prepara una manera de parlar que imite la d'una persona major. Després mostreu-la a la resta.

3. Improvisació

El gall 3. Com ja heu fet abans, doneu les característiques d'un gall, una gallina o un titot a un personatge humà i feu-ne una improvisació.

Tipus. Quan diem que una persona és un gallina ens referim a una persona que té por, però si diem que és un titot, ja parlem d'un presumit; quan parlem d'un gallet

immediatament ens fem la idea d'una persona replicaire i busca-raons. Ara, poseu-vos en grups de tres i cadascú ha de triar un dels tres animals per a treballar el personatge. Després, treballeu un conflicte i mostreu-lo en públic.

La família d'abans i d'ara. Pantaló representa el cap de família. Representeu ara una escena en què aparega aquest rol respecte a la dona o als fills. La primera improvisació del grup ha de ser en l'època d'*El criat de dos amos*. La segona improvisació ha de tractar el mateix conflicte però en una família actual.

C.7. Trets diferencials de Doctor

De bona família, té estudis universitaris i generalment és amic o veí de Pantaló. És molt loquaç i diplomàtic però la seua gran característica és la pedanteria. Parla de tot i de tots encara que no sàpiga res de l'assumpte que es tracta, la qual cosa el delata sovint. Li agrada aconsellar i no deixa parlar ningú. Li agraden les frases fetes i les paraules de lèxic complicat a, més de mesclar idiomes. L'animal que el representa és el porc.

C.8. Exercicis per a Doctor

1. Expressió corporal i sensibilització

El porc. Com heu fet amb els altres personatges, feu ara el mateix amb les característiques d'un porc.

2. Treball de veu

Els accents. Trieu una frase i pronuncieu-la amb diversos accents: d'un dialecte català diferent del teu, gallec, francès, andalús, xinés, argentí, mexicà, etc.

La barreja d'idiomes. Construïu frases que mesclen paraules d'altres idiomes, però que la resta del grup ha d'entendre perfectament.

Frases fetes. Poseu-vos per parelles i feu un diàleg intentant usar només frases fetes.

3. Improvisació

Parlar sense parar. D'un a un col·loqueu-vos davant el grup, heu d'estar cinc minuts sense parar de parlar.

La conferència. Trieu un tema completament absurd, del qual no tingueu cap informació, i feu-ne una conferència a la resta del grup. (Exemple: la siderúrgia al segle XVIII; els problemes de la fauna subaquàtica de l'Oceania septentrional; el conreu del xampinyó a Sibèria; la influència de la menstruació del cocodril femella en les crescudes del riu Nil a l'època de Cleòpatra; l·liçó d'astronomia...) Com més inversemblants siguen els temes, més divertit serà el resultat. Una variant de l'exercici és agafar un tema molt senzill i intentar donar una explicació molt complicada. (Exemple: $2 + 2 = 4$. Dalt i baix, gran i xicotet...)

El pedant. Tots i totes hem conegut alguna persona amb aquestes característiques, que ens avorreix i sempre parla sense tenir res important a dir: li agrada ser el centre de la conversa però no té gens de gràcia encara que ho intente. Representeu una persona així i mostreu-la als companys i les companyes.

C.9. Trets diferencials dels enamorats

El seu paper és només el d'enamorats i al seu voltant gira la trama. Són personatges seriosos, dramàtics o tragicòmics.

Ells han de ser joves cultes, amables, educats, honestos, agradables i servils. Generalment, la xica està enamorada de qui no toca. Tenen modals refinats, elegants, gentils i una gran presència.

C.10. Activitats per als enamorats

1. Expressió corporal i sensibilització

Ens estimem. Feu-vos una gran abraçada en grup. Després poseu-vos per parelles i acaroneu-vos com si fóreu una mare/pare i un fill/a. Passat un temps canvieu de rol.

Massatge en grup. Poseu-vos en rogle i feu un massatge a la persona que teniu davant mentre el que es troba darrere us en farà un també a cadascun de vosaltres.

El nostre cos parla. Digueu-vos que us estimeu només amb la mirada. Després amb les mans, els peus, els genolls, els múscles, els culets, la boca...

Pantomima. Trieu un enamorat famós en la Història i representeu-lo pantomímicament fins que els altres endevinen de qui es tracta.

2. Treball de veu

Açò em sona bé. Practiqueu sons característics dels enamorats. Llanceu-vos besades, grans i menudes, llargues i curtes; imiteu els sons de fer moixaines, feu sospirs de totes les maneres que pugueu o qualsevol sorollet d'enamorats que se us acudisca.

Concert. Composeu una cançó entre tots en què únicament pugueu fer els sons de l'activitat anterior.

3. Improvisació

L'amor. Tot el món fa moltes estupideses quan està enamorat, i ningú generalment no se n'escapa. Penseu una situació típica i mostreu-la als vostres companys.

Declaracions. Per parelles declareu-vos l'amor però sense parlar. Podeu fer servir llenguatges amorosos que coneguem, com per exemple el dels ventalls, el dels mocadors... o inventar-vos-en un de nou.

Jo t'estime. Poseu-vos per parelles i feu una improvisació en què A declare l'amor a B i després invertiu-ne els papers. (Variants: parlant, sense parlar, amb desig d'acabar com més prompte millor, amb molt de rotllo, molt pedant, molt cursi, amb llenguatge descarat, parlant només amb números, amb una síl·laba per intervenció...)

Parelles d'enamorats famoses. Hi ha parelles d'enamorats molt famoses en la història. Feu una llista amb totes les que recordeu. Després repartiu-vos les parelles i cada una ha de preparar una improvisació que conte les peripècies d'aquella parella famosa.

Discussió. Entre els dos integrants de la parella d'enamorats tot no són coses boniques: també existeix la gelosia, l'enveja... Prepareu una improvisació en què els protagonistes es barallen per qualsevol tema. Prepareu el conflicte i mostreu la representació al grup.

Lliures. Feu improvisacions de tema lliure en què els personatges siguin enamorats.

C.11. Trets diferencials d'Esmaragdina

És la serventa. També utilitza el nom de Colombina o uns altres. És una serventa molt fidel als seus amos. La carac-

terística que la defineix és la d'alcevota amb un punt de desvergonyida. Generalment s'enamora d'Arlequí.

C.12. Activitats per a Esmaragdina

1. Expressió corporal

Accions mímiques. Tots sabeu quines són les tasques que ha de fer una serventa. Penseu en una i, mímicament, mostreu-la a la resta del grup que ha d'endevinar-la.

Te la passe. Passeu-vos un objecte imaginari d'una cuina, d'una persona a l'altra. Han de ser coses grans i menudes. (Exemple: un ganivet, una copa de cristall molt cara, un frigorífic, un plat de sopa molt calenta...)

2. Improvisació

Servents famosos. Entre tots feu una llista de servents i serventes famosos en la història, la literatura, els còmics, el cinema i feu-ne una imitació. Després extraieu una característica de cada una i inventeu un nou personatge que mostrareu a la resta.

L'alcevota. Dividiu-vos en grups de cinc persones i prepareu una improvisació en la qual un dels personatges obligatòriament ha de tenir els atributs d'una alcevota. L'argument ha de girar al seu voltant.

C.13. Activitats per a tots els personatges

La mampara. Trieu tres personatges característics de la Comèdia de l'Art. Fiqueu una mampara o un llençol per a passar per darrere sense que la resta del grup us pugui veure.

Comenceu interpretant un dels tres personatges que heu triat, però cada vegada que des de fora us facen un senyal esteu obligats a passar per darrere de la mampara i canviar de personatge. Així, tantes vegades com vulgueu.

D. SOBRE EL TREBALL DELS ACTES I LES ESCENES

D.1. ACTE I

1. ESCENA I: *Reunits a casa de PANTALÓ, SILVI i CLARISSA s'estan promentent, i hi arriba algú.*

1.1. Què ha passat cinc minuts abans? Dividiu-vos en quatre grups i prepareu una improvisació amb aquesta hipòtesi. Qui ha arribat primer? De què han parlat...?

1.2. Què ha fet el personatge? Interpreteu cadascú el que ha fet cada personatge d'aquesta escena abans d'arribar el moment de la primera. Després, comenteu-ne les més interessants per a cada personatge. Pot ser una bona guia per a fixar algunes accions i motivacions.

1.3. Com es van conèixer Clarissa i Silvi? Per parelles, prepareu una improvisació que conte com es van conèixer aquesta parella d'enamorats. Després, cada personatge ens conta en un monòleg curt el que pensa de l'altre i com se sent.

2. ESCENA II: *Arlequí presenta Beatriu com a Frederic Rasponi i el prenen per boig.*

2.1. Les floretes. Poseu-vos en rogle. Una persona llança una floreta a una altra, aquesta última a una altra i així

- aneu passant per totes. Podeu jugar a fer propostes de temes per a les floretes. (Exemple: amb noms de fruites, amb noms d'efectes climàtics, amb noms d'animals, amb números, amb sons onomatopèics, etc.)
- 2.2. Arlequí. Dues persones en escena fan una improvisació sense temps de preparació. Una fa una sèrie de qüestions molt ràpidament. Quan acaba, l'altra ha de filar una història que tinga trellat.
  - 2.3. Comèdia d'embolic. Busqueu arguments amb aquestes característiques i feu-ne improvisacions.
-
3. ESCENA III: *Beatriu apareix disfressada d'home. Diu que és el seu germà, que no havia mort. Només a Briguel-la li conta la veritat: està buscant el seu amor Florind.*
    - 3.1. El drama. Individualment, conteu una situació dramàtica de la vostra vida o inventada, però exagerant-la tant com pugueu.
    - 3.2. El drama 2. Interpreteu en grups situacions dramàtiques exagerant-les també.
    - 3.3. La confessió. Prepareu una improvisació per parelles en la qual un dels dos haja de fer una confessió molt important a l'altre.
  4. ESCENA IV: *Arlequí es fa criat de dos amos quan apareixen Florind i un criat incompetent amb el seu bagul. La seua primera faena és anar a buscar el correu de tots dos: Florind i Beatriu.*
    - 4.1. L'objecte. Col·loqueu-vos per parelles i converseu amb un objecte a la mà. No el tria la persona sinó que ho fa el company. Pot ser una motxilla, un llibre, una forquilla i una cullera en cada mà, etc. Dues vegades com a mínim heu d'intercanviar els objectes amb l'altre.

- 4.2. Canvis de personatges. Ara, feu l'escena anterior però canviant el personatge amb un company. Pot ser interessant per a trobar més matisos.
- 4.3. Canvis d'espai i temps. Ara canvieu l'escena d'època i temps. Heu de representar-la en la prehistòria, en una casa del segle XXV, en una platja o al pol Nord.
5. ESCENA V: *Encontre amb Silvi, que camina nerviós, i Florind. L'embolic creix quan Florind decideix tornar-se'n a Venècia.*
- 5.1. Caminar i expressar estats d'ànim. Camineu per la classe sense topetar amb ningú. Cada consigna correspon a la graduació d'un estat d'ànim determinat. El mestre anirà indicant el canvi de les diferents maneres de caminar amb les consignes següents:
- 1: estat d'ànim neutre
  - 2: contents
  - 3: eufòrics...
- Variants: amb altres estats d'ànim (enfadats, irònics, avorrits, malalts, cansats...). Amb altres graduacions. En lloc d'estats d'ànim, podeu practicar amb personatges (una velleta, un xiquet molt menut, un esportista...)
- 5.2. Els gèneres. Interpreteu aquesta ESCENA V com si fóra una tragèdia, una pel·lícula de l'oest americà, un musical, una òpera, un fulletó, una pel·lícula muda, etc.
6. ESCENA VI: *L'embolic de la carta oberta. Arlequí s'inventa el personatge de Pasqual.*
- 6.1. Les cartes. Una persona ix a l'escenari i dona una carta a una altra que és allí, esperant-lo. Però en la carta no hi

ha res escrit, només un gènere: carta d'amor, de negocis, familiar, per a comunicar una notícia especial, una amistat... L'altre l'agafa, comprova el gènere i improvisa ràpidament el text.

7. ESCENA VII: *Pantaló dóna una bossa de diners a Beatriu, i ell la dóna a Florind.*

7.1. La creïlla calenta. Us passeu un objecte que no voleu i l'heu de tenir com menys temps millor. Per això, heu d'explicar a algun company què és i per què se l'ha de quedar. Ell o ella fa alguna pregunta sobre l'objecte i després l'agafa. La història aleshores recomença.

8. ESCENA VIII: *Clarissa i el seu pare discuteixen sobre el casament concertat. Després Beatriu revela a Clarissa la disfressa i la calma.*

8.1. Discussions familiars. Per grups treballem un conflicte familiar. Després feu-ne una representació per a la resta de companys i companyes.

8.2. Discussió en un idioma inventat. Eixiu en parelles. Un comença a parlar amb un idioma inventat, l'altre haurà d'anar traduint simultàniament tot el que diu el company.

D.2. ACTE II

1. ESCENES I i II: *Silvi i el Doctor (el seu pare) discuteixen. Després ho fan el Doctor i Pantaló. Finalment Clarissa i Silvi, perquè aquella no pot revelar la identitat de Beatriu. Silvi té un atac de gelosia. Quan apareix Beatriu s'enfronta amb Silvi.*

- 1.1. Lluita escènica. El que és evident és que al teatre les baralles no són reals mai. Així doncs, poseu-vos per parelles i munteu una coreografia breu que imite una lluita d'esgrima però amb espases de joguet, o palets, o bolígrafs, o qualsevol cosa que no us puga fer mal.
  - 1.2. Atura't. Improviseu una escena en què una persona intenta parlar amb una altra que no deixa de fer coses. Després, canvieu-vos els papers.
  - 1.3. Qui té l'espasa té el poder. Ara jugareu a qui té el poder. Tots han d'obeir les ordres de la persona que té l'espasa a les mans. Però, igualment, tots tracten de furta-la. Si algú ho aconsegueix, mana ell.
  - 1.4. La venjança. Tots us heu enfadat amb algú i heu pensat en calent què us agradaria fer-li. Ara planegeu una venjança contra algú i després conteu-la a la resta del grup.
  - 1.5. Punts de vista diferents. Com podeu comprovar en el moment de contar un acte o succés ocorregut i que han presenciat moltes persones, cada una d'elles té una visió diferent. Així és que, comproveu-ho parlant i fent una avaluació del que va passar a l'última sessió de teatre.
-
2. ESCENES III, IV i V: *Arlequí comença a servir el dinar a Florind i després ha de servir també a Beatriu i a Pantaló. També tasta els aliments mentre li passen per les mans.*
  - 2.1. Els gustos. Feu un exercici de sensibilització. Tombeu-vos a terra, amb els ulls tancats, i relaxeu-vos. El professor enunciarà una llista d'aliments i donarà un cert temps entre cada un d'ells. Cada vegada que sentiu un nom heu d'imaginar que us l'esteu menjant. Una trufa de xocolata, suc de llima, aigua, una maduixa, una miqueta de sucre, una miqueta de sal, una miqueta de

pebre, un gelat de torró, un tros de fetge i una beguda amb molt de gas... Ara comenteu l'exercici entre tots. Després trieu una d'aquestes sensacions i interpreteu-la a l'escenari.

2.2. El meu plat favorit. Una persona està asseguda a l'escenari. Un company, que farà de cambrer, li servirà un menú dient-li de quin plat es tracta en cada ocasió. L'altre s'ho menjarà amb les característiques que tinga. (Exemple: sopa, filet de vedella i flam). Variant: al revés. Un menja un plat mímicament i la resta del grup tracta d'endevinar-lo.

3. ESCENA VI: *Esmaragdina té vergonya d'anar a l'hostal sola. Allí Arlequí i Esmaragdina es troben finalment sols, i Arlequí la sedueix i li declara el seu amor.*

3.1. La seducció. Tots sabeu com seduir. Així, caminareu per la classe d'una manera provocativa, però cada vegada ho heu d'exagerar més fins que ens resulte impossible arribar més lluny.

3.2. La petició de mà. Ara ens ficarem per parelles i treballarem una petició de mà. Un de la parella li demana la mà a un altre. Aquesta vegada la improvisació serà cantada o rimada. Podeu triar una de les dues modalitats.

3.3. Tinc vergonya. Treballeu individualment un personatge molt vergonyós. Busqueu maneres de caminar, de parlar, de fer les coses, d'expressar-te... Teniu cinc minuts. Després, improviseu per parelles un diàleg entre dues persones vergonyoses.

3.4. El monòleg. Individualment, prepareu un monòleg que dure aproximadament dos minuts que critique alguna cosa. Després mostreu-ho a la resta. Variant: ara torneu

a contar aquella història mentre us van passant altres coses: teniu picor, us persegueix una abella, us entra un tic, teniu molta fam, us molesta una mosca, el micròfon s'apaga, sona el mòbil i és la vostra germana...

4. ESCENA VII: *Arlequí obri una carta que no és seua. Pantaló vol castigar Esmaragdina, i Arlequí rep bastonades dels seus dos amos.*
- 4.1. No puc córrer perquè... tinc trencada la cama, tinc molta por, em vénen grans les sabates, em vénen menudes, em cremen, tot el carrer està enfangat, està gelat, es desfà... Busqueu altres excuses i corre per la sala.
- 4.2. Lluita escènica 2. Ja hem dit abans que les baralles no són reals al teatre mai. Busqueu per parelles maneres de barallar-vos sense fer-vos mal. Practiqueu colps a la panxa, galtades i lluites cos a cos. El secret és que done la impressió que és real però sense arribar mai a tocar-nos.

D.3. Acte III

1. ESCENES I i II: *Arlequí aireja els baguls de Beatriu i Florind, i aquests apareixen i descobreixen les coses de l'altre. Arlequí s'inventa que els propietaris dels objectes s'han mort, i ells es desesperen fins al punt de perdre la raó.*
- 1.1. El bagul. Individualment, pugeu a l'escenari. Cada persona ha de traure d'una caixa un objecte imaginari. Segons els moviments que fa, els altres tracten d'endevinar què és.
- 1.2. El retrat de família. L'activitat consisteix a fer imatges fotogràfiques o escultures a l'escenari. El tema triat: el retrat de família. Primer comenceu per parelles i feu

una escultura. Després, quan han passat totes, pugen dues parelles juntes i així fins que feu una foto de grup de tota la gran família. Variant: en un moment podem dir *acció*, la imatge es posarà a moure's i actuareu com a personatges.

1.3. De – a +. Ací treballareu una situació que ha d'anar creixent en intensitat. Primer fareu una ronda d'individuals (una borratxera, fam, un mal de panxa o de queixals, les ganes de beure, un estat d'ànim, etc.). Després treballem per parelles (una discussió familiar, una rialla que no podem aturar i és contagiosa, una passió amorosa...).

1.4. Les excuses. Dues persones a l'escenari. Una intenta que l'altra faça coses i aquesta s'hi nega. Però per a poder negar-s'hi ha de buscar bones excuses. Exemples:

A. *Dus aigua?*

B. *He acabat la botella i a la cuina no en queda més.*

A. *Doncs baixa i compra'n més.*

B. *Ho he intentat però acaben de tancar...*

Després es canvia de rol.

2. ESCENA III: *Pantaló comunica a Silvi que pot casar-se amb Clarissa i li explica l'embolic.*

2.1. La bona notícia. Feu un cercle, d'un a un sortireu al centre per a fer un moviment que reflectisca alegria per una bona notícia. Tota la resta imita el moviment que ha d'anar acompanyat d'un so. Feu igual amb amor, odi, vergonya...

2.2. La inversió de personatge. Torneu a fer l'escena, però aquesta vegada canvieu-ne els papers.

2.3. El doblatge. L'escena 3 és un diàleg entre Pantaló i

Silvi. Dues persones han de fer els moviments a l'escenari mentre des de baix uns altres dos són els que conversen. Els de l'escenari han d'adaptar-se al diàleg. Tots passen pel rol de doblador.

3. ESCENA IV: *Florind i Beatriu ixen a escena disposats a suïcidar-se. Llavors es reconeixen i s'abracen amorosament.*
  - 3.1. La mort. Imaginem per un moment que Florind i Beatriu no es troben i acaben matant-se. Un a un, feu una interpretació de la manera de morir amb una arma de foc. Unes vegades ens pega la bala a les cames, l'altra al cor, l'altra al cap i així heu d'anar provant diverses maneres. (Variant: la mort és per una altra causa, com ara un atac al cor, un suïcidi amb pastilles, un accident de trànsit, etc.) Aquest és un dels exercicis que més agraden als actors, tots volen interpretar-lo encara que siga una vegada en la vida.
  - 3.2. La mort (2a part). Ara imagineu que Beatriu i Florind han mort. Com acabaríeu l'escena? I si només ha mort un dels dos, què passaria després? Repartiu-vos les propostes i busqueu nous finals per a aquesta escena.
4. ESCENA V: *Agafen Arlequí i ell inventa l'excusa de Pasqual per a salvar-se del càstig.*
  - 4.1. La gran mentida. Hem comprovat que Arlequí intenta inventar-se una història per a justificar el que ha passat. Ara, vosaltres heu d'inventar una nova història amb totes les circumstàncies donades al text i intentar que siga creïble.
  - 4.2. Pasqual. Arlequí ha inventat un personatge nou (Pasqual). Cada persona dóna vida a aquest Pasqual. Després, trieu-ne un entre tots, el que més us agrada. Torneu a

- fer l'escena però amb Pasqual, que ara existeix de veritat. Busqueu noves solucions a l'escena.
- 4.3. Examen. A l'escena, Beatriu i Florind examinen Arlequí. Improviseu ara, per parelles, situacions en què un és l'examinador i l'altre l'examinat. (Exemple: un mestre examina un alumne; un metge, un malalt; un pare, un fill, o qualsevol altra situació en què es done aquest rol.)
5. ESCENA VI: *Silvi intenta reconciliar-se amb Clarissa, que està molt dolguda amb ell. Al final ho aconsegueix.*
- 5.1. Càmera lenta. Digueu-vos coses boniques, entre tots, lentament; després, digueu coses molt lletges ràpidament els uns als altres.
- 5.2. Demanar perdó. Busqueu maneres de demanar perdó i improviseu una escena amb aquestes característiques.
6. ESCENA VII: *Arlequí descobreix tot l'embolic. Final feliç.*
- 6.1. Festa. Tota festa que ho valga acaba en ball i alegria. Així doncs, poseu música i tots a ballar. Amb alegria, amb tristesa, amb moltes ganes, sense forces, agafats, amb el cul, amb el cap, amb els genolls, amb tot el cos, etc.
- 6.2. Buscar nous finals. Proposeu circumstàncies que facen que l'escena acabe d'una altra manera.
- 6.3. Què passarà d'ací a vint anys? I d'ací a cinquanta? Feu improvisacions en què ens conteu què ha passat amb els personatges en aquesta proposta de temps.
- 6.4. Els aplaudiments. Tenen molta importància, així és que cada vegada que acabeu els assajos us acomiadareu amb un gran aplaudiment per a vosaltres mateixos i per als vostres companys i companyes que us han ajudat. I així, fins que el dia de l'estrena us els faça el públic.